

УДК 657.6

Т. В. Шрам,

к. е. н., доцент кафедри обліку і аудиту, Херсонський національний технічний університет, м. Херсон

НЕОБХІДНІСТЬ ОРГАНІЗАЦІЇ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ З МЕТОЮ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

T. V. Shram,

k. e. s., associate professor of Accounting and Auditing Kherson National Technical University

THE NECESSITY OF INTERNAL AUDIT TO IMPROVE MANAGEMENT

Розкрито сутність внутрішнього аудиту як складової внутрішнього контролю, обґрунтовано доцільність створення служби внутрішнього аудиту і наведені особливості його організації.

The essence of internal audit as a component of internal control, the expediency of establishing internal audit and presented features of organization.

Ключові слова: аудит, внутрішній аудит, ефективність управління підприємством.

Keywords: audit, internal audit, performance management.

Постановка проблеми. Сьогодні здійснюються значні зміни в системі управління підприємствами, які зумовлені ринковими перетвореннями в економіці України. Перед керівниками підприємств виникає необхідність прогнозування, оцінки ризиків і створення ефективної системи управління, що неможливо здійснити без необхідного внутрішнього контролю за діяльністю.

Внутрішній аудит як суб'єкт внутрішньогосподарського контролю призначений для забезпечення інформацією про всі сторони діяльності підприємства, правильність ведення обліку, достовірність та точність облікових даних, правильність та відповідність законодавству нарахування податків тощо [1, с.125].

Ефективність діяльності внутрішнього аудиту на підприємствах України визначається рівнем його організації.

Аналіз останніх досліджень. Питанням дослідження проблем розвитку внутрішнього аудиту, організації його діяльності присвятили свої праці такі автори: А. Білоусов, Т. Каменська, О. Макеєва, В. Немченко, Б. Усач, О. Філозоп, А. Чуєнков та інші. Проте деякі питання організації внутрішнього аудиту на підприємствах, особливостей його залучення до зовнішніх аудиторських перевірок потребують подальшого вивчення.

Мета дослідження. Метою написання статті є дослідження стану та проблем розвитку внутрішнього аудиту в Україні, особливостей його організації на підприємствах та використання у зовнішніх аудитах.

Виклад основного матеріалу. Існуючі методи і форми економічного контролю не задовольняють інформаційні потреби керівників підприємств, які прагнуть отримувати більш якісну та системну фінансову оцінку внутрішньогосподарських процесів, мати можливість своєчасно попереджати фінансові зловживання та протистояти фактам шахрайства. Тому внутрішній аудит розвивається на тих підприємствах, де керівники розуміють його сутність, необхідність та величину потенціалу.

Внутрішній аудит – це діяльність з надання незалежних і об'єктивних гарантій і консультацій, спрямованих на вдосконалення діяльності підприємства. Внутрішній аудит дає змогу підприємству досягти поставлених цілей, використовуючи систематизований і послідовний підхід до оцінки й підвищення ефективності процесів управління ризиками, контролю й корпоративного управління [2].

Цілі внутрішнього аудиту визначаються керівництвом підприємства, вони широко варіюються і залежать від розміру та структури суб'єкта господарювання, вимог управлінського персоналу.

Організація, роль і функції внутрішнього аудиту визначаються керівником або власником економічного суб'єкту. Головною метою внутрішнього аудиту є пошук шляхів підвищення ефективності діяльності підприємства та його структурних підрозділів. Внутрішній аудит повинен виконувати роль діагностичного засобу в управлінні господарською діяльністю підприємства. Крім того, внутрішні аудитори можуть залучатися як експерти при виникненні розбіжностей між головною компанією та підприємствами, що входять до її складу. Об'єктивність внутрішнього аудиту забезпечується ступенем його незалежності в організаційній структурі управління підприємством. Ця вимога до внутрішнього аудиту забезпечується тим, що він підпорядкований і зобов'язаний подавати звіти тільки керівництву, яке призначило його. Зарубіжний досвід свідчить, чим вищий рівень керівництва, перед яким має звітувати внутрішня аудиторська група, тим ефективнішою є її діяльність [3, с.30].

Основна діяльність внутрішнього аудиту складається з виконання різноманітних аудиторських завдань.

Аудиторське завдання – діяльність внутрішнього аудиту з виконання конкретного доручення або завдання з проведення перевірок, таких як: внутрішня аудиторська перевірка, розслідування фактів шахрайства, моніторинг самооцінки системи контролю, проведення консультацій [4, с. 41].

Відповідно до Міжнародного стандарту аудиту (МСА) 610 "Використання роботи внутрішніх аудиторів" можна визначити наступні напрями діяльності внутрішнього аудиту (табл.1).

Таблиця 1. Напрями діяльності внутрішнього аудиту

Напрямок діяльності	Заходи внутрішнього аудиту
1. Моніторинг внутрішнього контролю	Огляд заходів внутрішнього контролю, моніторинг їх функціонування та надання рекомендацій з їх вдосконалення
2. Перевірка фінансової та операційної інформації	Огляд засобів, що використовуються для ідентифікації, виміру, класифікації цієї інформації, складання звітності про неї та конкретний запит щодо окремих статей, включаючи детальне тестування операцій, залишків на рахунках і процедур
3. Огляд операційної діяльності	Огляд економічності, ефективності та результативності операційної діяльності

4. Огляд дотримання законів і нормативних актів	Огляд дотримання законів, нормативних актів, політик і директив управлінського персоналу, інших зовнішніх та внутрішніх вимог
5. Управління ризиками	Ідентифікація та оцінка значної доступності ризику, поліпшення управління ризиками і системами контролю
6. Управління	Оцінка процесу управління у контексті досягнення цілей з етики і системи цінностей, управління результатами діяльності та підвітності, повідомлення інформації про ризик і контроль відповідним підрозділам організації

Але, слід зазначити, що незалежно від ступеня самостійності та об'єктивності підрозділу внутрішнього аудиту, він не може досягнути такої незалежності від підприємства, як зовнішній аудитор під час перевірки фінансової звітності [5].

Ефективний внутрішній аудит може знизити витрати компанії на зовнішній аудит, якщо зовнішній аудитор буде мати можливість покладатися на результати роботи внутрішнього аудиту, що скоротить обсяг аудиторських процедур, виконуваних зовнішнім аудитором. Також важливо врахувати, що не рекомендується користуватися послугами зовнішнього аудитора компанії для проведення внутрішніх аудитів, оскільки подібне поєднання може призвести до втрати принципу незалежності, що є одним із першорядних чинників у роботі зовнішнього аудитора. Деякі відмінності зовнішнього та внутрішнього аудиту представлені в таблиці 2 [6, с.55].

Таблиця 2. Порівняльна характеристика внутрішнього і зовнішнього аудиту

Критерії порівняння	Зовнішній аудит	Внутрішній аудит
Мета	Висловлення думки про достовірність фінансової звітності підприємства	Підвищення ефективності діяльності підприємства
Користувачі (замовники)	Зовнішні: потенційні інвестори, кредитори тощо. Внутрішні: власники	Внутрішні: Рада директорів, менеджери всіх рівнів
Об'єкт аудиту	Фінансово – бухгалтерська звітність підприємства	Система внутрішнього контролю, управління ризиками, корпоративне управління
Специфіка	Фокусується на операціях та подіях, які можуть матеріально вплинути на фінансову звітність підприємства. Не розглядає питання економічної обґрунтованості управлінських рішень	Фокусується на подіях, що перешкоджають ефективному досягненню компанією поставлених цілей. Дає оцінку економічної обґрунтованості управлінських рішень

Якщо зовнішній аудитор має намір використовувати роботу внутрішніх аудиторів для модифікування характеру, часу або зменшення обсягу аудиторських процедур, йому необхідно оцінити достатність конкретної роботи внутрішніх аудиторів, визначити її доцільність та обсяг використання для цілей аудиту (рис.1) [5].

Рис. 1. Визначення доцільності та обсягу використання роботи внутрішніх аудиторів

На жаль, система внутрішнього контролю, що функціонує на сьогодні в Україні, недосконала та не справляється з поставленими перед нею завданнями. В Україні майже відсутнє методичне забезпечення внутрішнього аудиту, що приводить до зниження його ефективності. Лише використання сучасних інструментів контролю і управління дають підприємствам можливість підвищення результативності їх діяльності та розвитку бізнесу [7,с.56].

Недостатньо висвітлені в діючих нормативно-правових матеріалах базові принципи внутрішнього аудиту підприємства, що особливо актуально у зв'язку з процесами європейської інтеграції України.

Висновки. За результатами проведеного дослідження можна вказати на наступні проблеми розвитку внутрішнього аудиту на сучасному етапі реформування економіки України:

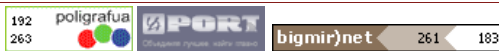
- відсутність методичного забезпечення внутрішнього аудиту, зокрема типових форм робочих документів;
- недосконалість діючої нормативно-правової бази з питань внутрішнього аудиту;
- недостатність кількості кваліфікованих внутрішніх аудиторів, що мають значний досвід аудиторської діяльності [8,с.40].

Перераховані проблеми розвитку внутрішнього аудиту в Україні призводять до того, що певна кількість бізнесменів асоціюють його з фіскальним контролем, що викликає недовіру до такої системи та знижує її ефективність. Недооцінюючи великий потенціал внутрішнього аудиту, керівники підприємств не вважають за необхідне втрачати додаткові кошти на створення та фінансування такого підрозділу.

Сучасні умови ведення бізнесу потребують максимально ефективного використання ресурсів підприємства. Найдієвішим інструментом виявлення резервів підвищення ефективності діяльності підприємства та його конкурентоспроможності повинен стати внутрішній аудит за умови вирішення його першочергових проблем на загальнодержавному рівні.

Література:

1. Усач Б.Ф. Аудит: навч. посіб/ Б.Ф.Усач. – К.: Знання – Прес, 2004. – 133 с.
 2. Международные профессиональные стандарты внутреннего аудита. – [Електронний ресурс] – Режим доступа: http://www.iaa_ru.ru/
 3. Філозоп О.В. Організація процесу внутрішнього аудиту на підприємстві / О.В.Філозоп //Міжнародний збірник наукових праць. – 2009. – №1(13), – С. 30-35.
 4. Каменська Т. Основні напрями діяльності внутрішнього аудиту в системі управління / Т.Каменська // Бух. облік і аудит. – 2010, – №7, – С. 40-43.
 5. Міжнародний стандарт аудиту 610 "Використання роботи внутрішніх аудиторів". – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.mia.kiev.ua/ua/isa.html>
 6. Білоусов А. Внутрішній аудит: перспективи розвитку і методика організації на підприємствах України / А. Білоусов // Бух. облік і аудит. – 2001, – №2, – С. 54-59.
 7. Макеєва О. Перспективи розвитку внутрішнього аудиту в Україні/ О.Макеєва // Економіст. – 2010. – №6, – С. 54-57.
 8. Чуєнков А.С. Сутність та організація служби внутрішнього аудиту/ А.С.Чуєнков // Економічний часопис - XXI. – 2010, – №7-8, – С. 38-42.
- Стаття надійшла до редакції 16.04.2013 р.*

ТОВ "ДКС Центр"